

Píseň: EZ367 + **modlitba;** **Čtení:** Mk 6, 14-29

Milí přátelé

minulý týden jsme vybočili z postupných výkladu Mk. Hovořili jsme na vaše přání o základu Velikonoc. A ještě bude další možnost, až budeme texty ze závěru Mk probírat exegeticky na biblických hodinách. A nebo když se na tato témata zeptáte.

Týden předtím učinil Ježíš ze svých učedníků apoštoly – vyslal je kázat (ř. apoteló). Vždy po dvou a s důrazem, že kde nebudou přijati, odtamtud mají odejít.

Intermezzo

Dnešní příběh kolem Jana Křtitele je jakýmsi intermezem mezi vysláním učedníků kázat po Galileji a jejich návratem (v. 30). Začíná slibně: Ježíšovo jméno je známé, ví se o něm, dokonce už i král Herodes o něm ví.

Pozornější čtení však ukáže, že šlo o obrovské nedorozumění. Mnozí měli Ježíše za Jana Křtitele – přestože nevíme o žádných mocných činech Janových! Další ho měli za Eliáše, opět mocného divotvůrce (s pomocí Boží!) a alespoň pár ho mělo za proroka. Tedy za toho, kdo přináší Boží slovo. Ježíš tak byl sice známý, ale takřka vůbec ne svým učením, ačkoli kvůli němu vyšel (Mk 1, 38).

Proto pořád dokola opakuji, spolu s Mk, že ty mocné činy hrozně matou. Nemají být základem naší víry, neboť svádějí lidskou magizující mysl na intelektuální scestí. Ježíš byl mnohem víc než prorok! Ale kým byl, to bohužel rozpoznal až setník pod křížem...

I Herodes Ježíšovi rozumí „po svém“: Má ho za Křtitele, kterého měl vlastně rád, s chutí mu naslouchal, ale kterého dal stít kvůli hloupému slibu během hostiny. Také se nesnaží porozumět Ježíšovi podle toho, co Ježíš říká a kam míří. Nýbrž podle toho, jak on Ježíše vnímá. A jsme zase zpátky u předsudků (před-soudů).

Tak je hezkým Božím darem, že hned po Velikonocích promýšlíme oddíl o dalším masivním mylném porozumění Ježíši Kristu. A také oddíl o vypořádávání se s herezemi (Křtitel jako

Mesiáš). Kristus nebyl hlavně divotvůrce, ačkoli také. Kristus nebyl hlavně prorok, ačkoli také. Kristus byl v první řadě někdo úplně jiný! Kdo?

Křtitel opět na scéně

Oddíl však není odpovědí na to, kdo je Kristus. Na to má přijít čtenář sám – ani u setníka to není jasné. Dnešní oddíl se soustředí na to, kdo byl/nebyl Jan Křtitel.

Nejprve si ho lehce připomeňme (Mk 1, 4nn): Jan Křtitel byl asketa žijící na okraji obydlených oblastí a pouště. Oblékal se podle toho – velbloudí kůží. Kázal pokání, křtil a hlásal, že za ním přichází někdo daleko mocnější, než byl on sám. Podobnosti s Kristem jsou tedy zřejmé: Kázal pokání. Tím však podobnosti končí. Ježíš nebyl asketa. K pokání přidával blízkost Božího království a, pokud víme, nekřtil. Zato uzdravoval a vyháněl zlé duchy, což Jan, pokud víme, nedělal.

Záměna těchto dvou osob tedy *není* oprávněná, pokud si dá člověk alespoň dvě a dvě dohromady. Jenže to si člověk často nedává, to stojí práci, je to namáhavé a často přináší závěr, že můj předsudek je mylný. Že já jsem se zmýlil. A to prostě lidé nemají rádi.

A tak je Ježíš zaměňován za Jana Křtitele, a bylo to tak i v evangelistově době.

Je tedy trochu zvláštní, že tento Jan skončil ve vězení. Tím spíše, když Herodes se Jana bál. Když věděl, že je mužem spravedlivým a svatým, když mu rád naslouchal, ačkoli ho právě tento Jan znejišťoval. Když Jana dokonce chránil (v. 20). Z toho je, krom jiného, zřejmé, že Jan Křtitel byl prorok – takto byli vnímáni obvykle. Spolu s tím, že pak často končili jako mučedníci.

Možná Heroda dotlačila k Janově zatčení jeho manželka. Copak si může takovýhle trhan dovolit kritizovat královskou rodinu? Co je mu do toho, že si král vzal manželku svého bratra (Lv 18, 16!)? Herodias byla skutečně plna zloby proti Janovi.

Nakonec je to ona, kdo si vyžádá Křtitelovu hlavu...

Křest

Než budeme pokračovat ve výkladu, udělejme krátkou odbočku ke křtu, když mluvíme o Janu Křtiteli. Křest se stal také základním obřadem křesťanů, vždyť ho máme také v názvu. Je také vstupním obřadem do Církve.

Co tedy je křest? A co znamená?

Křest je symbolický obřad. Stejně jako Večeře Páně nebo třeba podání ruky. Materiálním nosičem symbolu křtu je voda. Pokud chceme správně rozumět kterémukoli symbolu, musíme ho přijmout tak, jak ho předkládá daná kultura. Např. Japonci našemu podání ruky nerozumějí.

Původně se křtilo ponorem celého těla (tak dodnes např. baptisté). Ponor symbolizoval smrt – voda byla pro starověkého žida symbolem podsvětí, vždy mu byla blízko (srv. Utišení bouře). Kompletní ponor tedy symbolizoval sestoupení do říše mrtvých. Vynoření symbolizovalo počátek nového života. Jednoduše řečeno: Křest symbolizuje konec dosavadního, předchozího a starého života („smrt“) a zároveň začátek života jiného, nového, odlišného („narození“).

Voda také umývá a očišťuje. Nejen tedy, že ve křtu umíráme hříchu (Ř 6, 4nn), a jsme probuzeni k novému životu dle Boží vůle a příkladu Kristova. Vždyť Kristus sám byl také pokřtěn (Mk 1, 9nn)! Ve křtu hmatatelně přijímáme Boží milost odpuštění. Podobně jako při Večeři Páně.

Křest je tedy také přechodovým rituálem. Křtěný přechází ze starého života dle lidské přirozenosti do života nového dle Boží vůle. Dá-li Hospodin, pak se skutečně děje tato proměna také během samotného obřadu. Důležitější však je, že tato změna započala už když člověk začíná zpochybňovat život podle lidské přirozenosti a zamýšlí se, zda není následování Božích slov lepší cestou životem.

Křtem pak tato cesta nekončí, naopak. Křest je nový začátek – symbolicky i skutečně. Je sice završením katecheze, tedy přípravy na křest, tedy uvedení do základů křesťanské víry, ale je to právě jen zakončení uvedení do základů křesťanské víry.

Díky hmatatelnosti obřadu je křest velkou posilou každému, kdo ho podstoupil. Je připomínkou veřejného vyznání důvěry Hospodinu. Je prožitou a hmatatelnou připomínkou přijetí Božího odpuštění mnou i dalšími. Je také hmatatelnou vzpomínkou mé touhy žít dle Boží vůle a ne podle lidské přirozenosti. Je citelnou, citovou a prožitou připomínkou, že pro Hospodina jsem ospravedlněný hříšník, a ne jen hříšník. To je velkou pomocí i v tom, že se nejedná pouze o intelektuální proces.

Křest je tak darem i závazkem. Je darem Božího odpuštění, přítomnosti, blízkosti i touhy po našem spravedlivém životě. Je zahlazením našich vin a obmytí nás od našich hříchů. Je však také závazkem: Žít dle Boží vůle a Kristova příkladu. Křtem nejsem magicky proměněn v člověka, který již nemůže hřešit. Nejsem ani pokryt magickou bariérou proti zlu a špatným rozhodnutím druhých nebo vlastním.

Jsem „pouze“ zbaven předchozích vin a přijat Hospodinem na milost. To je však mnohem víc, než jakákoli magie. Co pak s touto milostí udělám, to je závazek křtu.

Hostina končící popravou

Vraťme se k Markově oddílu. Křtitel byl tedy uvězněn, protože veřejně obviňoval Heroda z přestoupení Tóry (Lv 18, 16 – „neodkryješ nahotu ženy svého bratra“). Herodes sám by Křtitele asi i časem propustil. Avšak nechal se zblbnout vínem, hostinou a tančící kráskou, ačkoli je tato z hlediska zákona jeho dcera (neboť dcerou jeho manželky).

A tak pronese tu trochu pohádkovskou otázku: „O cokoli požádáš, dám ti, až do poloviny království“. Podobnosti s knihou Ester jsou čistě úmyslné a zamýšlené.

Je hezké, že Salome sama neví, oč by požádala. O to hezčí, že sama asi po ničem netouží, když pak požádá o hlavu nějakého Jana na přání své matky. O to příšernější pak ale je, že pomůže své matce vyplnit její morbidní přání, a to uprostřed hostiny!

Všimněme si, že Herodiada, dle Markova podání, skutečně jen čekala na příležitost. Vůbec nemusí přemýšlet o tom, co chce. A to

mohla chtít mnohem užitečnější věci, než hlavu jednoho otravného potulného kazatele. I Salome pak spěchala ke králi, a na toho tlačí slovem „ihned“ (v. 25). Až Herodes se posléze zarazí a zarmoutí. A přemýšlí, jak ze vzniklé šlamastyky ven.

Cestu však nenajde, neboť se nechce ztrapnit před hosty. A tak je dokonáne svévole, jež je kořenem hříchu: Moje názory jsou důležitější a lepší a pravdivější, než ty druhých lidí. I kdyby je měli zabít. Tím snadněji, když spěcham jako Herodiada na Salome, když spěchám jako Salome, nebo tlačím na druhého jako Salome na Heroda. Tak i Herodes raději nechá zabít Jana Křtitele, kterému dokonce rád naslouchal, jen aby si neutrhhl trochu ostudy před hosty na večírku. Místo aby následoval svůj zármutek a odvolal hloupý slib pod vlivem alkoholu a sexuálního vzrušení.

A kat vyplnil královo přání.

A tak je o Velikonocích roku 32 po Kr. v pevnosti Machaerus na východním pobřeží Mrtvého moře nespravedlivě a z přání nerozumějícího člověka popraven muž svatý a spravedlivý: Jan Křtitel.

Je až komické, jak si pak Janovu hlavu přehazují jako „horký brambor“ všichni, kteří se nechali namočit do celé situace zlobou jedné ženy: Hlavu dostane Herodes, ten ji kvapně předá dívce a ta své matce. Však o ní nikdo kromě Herodiady nestál a není to ani hezký pohled. A Herodes sám Janovi rád naslouchal...

Byl Křtitel Mesiášem?

Podobnost s příběhem Ježíše Krista je pro nás méně nápadná, než pro čtenáře, který je mohl ještě oba zažít kolem r. 70 po Kr. Avšak i to je role dnešního oddílu, o něco zřetelnější např. v Lk. Jan Křtitel byl v základech skoro až totožný s Ježíšem, z pohledu jejich posluchačů: Charismatický putující kazatel. Svatý a spravedlivý muž, prorok. Popraven o Velikonocích z lidské zvrůle, ačkoli politická moc tomu mohla zabránit (Pilát!).

A řada lidí měla Křtitele za Mesiáše. Stejně jako Ježíše. Stejně jako tento titul oba odmítali. Ale Ježíš byl Boží Syn, ačkoli to

rozpozná až římský setník pod křížem. Jan Křtitel byl „jen“ svatý a spravedlivý kazatel.

Už evangelisté se museli ve své době vypořádávat s heresemi (kacířskými názory), mezi něž patřilo, že Mesiášem byl Křtitel. A to navzdory skutečnosti, že pravděpodobně sám říkal pravý opak.

Stejně se musela s heresemi vypořádávat také první církev. A stejně jako my dnes: Večeře Páně jako opakovaná Kristova oběť. Na víru v Boha nepotřebuji kostel, Bibli, křest, faráře ani nikoho druhého, je to přece moje subjektivní víra. U VP musí být červené víno. Křest zařizuje člověku lepší život. Bible je Boží slovo atd.

Herese byly a budou. Právě dnešní oddíl ukazuje na do-sebe-zakroucenost lidského srdce, pro které je důležitější vlastní vůle, vnímání a porozumění než život druhého člověka. Jakou šanci pak má pravda?

Závěr

Poučme se z dnešního příběhu. Křest je důležitý, nosný, je velkou pomocí, ale je nutné mu správně rozumět. Nedává nám magickou ochranu, nezajišťuje lepší život. Zvnějšňuje Boží milost – a ta je mocnější, než jakákoli ochrana.

Dokonce je nutno usilovat o pravdivé porozumění všude a každému, jinak vládne přesdudek, a tak svévole, a tak hřích, a tak zlo. Právě jako v oddíle o popravě Jana Křtitele a záměně Ježíše s Křtitelem. I na to vlastně upozorňuje křest.

A všimněme si, že Janovi učedníci, jistě pokřtění, přesto svému učiteli úctu, a tak také Herodes, když jim dovolil pohřbít jejich mistra (opět jako s Ježíšem!).

Tak si připomínejme, o čem je víra. Připomínejme si trvale přítomné nebezpečí svévole, nepravdy a polopravdy – i pro nás, pokřtěné nebo věřící!

A nebuďme jako Herodes. Ani jako Herodiada. Ani jako Salome. Buďme křesťané, tedy křtění, tedy Kristovci. I kdyby se to lidem kolem nás nelíbilo, neboť naše rozumná důvěra v Boží moc je prospěchem i jim.

Rozhovor; Píseň: EZ 681+ MP